

WILLEM TELL

*Een toneelstuk geschreven voor en
met de vijfde klas van 1993-'94,
in de Vrije School Zeeland.*

Door:

Anne Machiel.

LEUK OM TE WETEN.

Iedere leerkracht zal zo zijn eigen wijze van omgaan met toneelstukken hebben. Het was veelal mijn gewoonte zelf toneelstukken te maken over een thema wat mij boeide, of waarvan ik had gemerkt dat het de kinderen bijzonder had aangesproken. In enkele gevallen maakte ik ook met graagte gebruik van toneelstukken door anderen geschreven, veranderde er aan of nam het eenvoudigweg over zoals het er stond.

De ontstaanswijze van dit toneelstuk wijkt geheel af van wat ik tot nu toe heb gedaan. Toen het thema of toneelstuk in de vijfde klas van 1993-'94 zich steeds maar niet aandiende, zocht ik naar momenten in het jaar, waarin de kinderen een signaal zouden hebben kunnen uitgezonden, wat aan mij was voorbij gegaan. Ik ontdekte het verhaal van Willem Tell, tijdens de aardrijkskunde periode. Ik stelde de klas voor dat zij weer zouden improviseren, zoals ze enkele maanden geleden dat eens op eigen verzoek in een verloren uurtje, ook hadden gedaan. Zij zouden dan alle scènes samenstellen en uitspelen. We spraken af dat iedere bijdrage welkom was en tevens hoe je moest wachten, je melden en op het goede moment je voorstel ter sprake brengen. Ik zou zo veel mogelijk hun zinnen proberen op te schrijven. De rol die ik daarbij had was te zorgen dat er iedere volgende dag een blad tekst ter beoordeling klaarlag. Ik maakte de tekst iets gestileerder dan ze vaak uit de mond van de kinderen geklonken had en verwerkte er een aantal zegswijzen in. Verder greep ik corrigerend in vanuit mijn ervaring, als de dramatische suggesties de beperkingen van het toneelspelen en vormgeven te boven gingen.

Zo ontstond een toneelstuk, rijker en afwisselender aan dramatische ideeën, dan ik ooit zelf had kunnen bedenken. De klas bleek een bron van toneel-schrijvend vernuft. De samenwerking tussen mij, als leerkracht, en de klas kwam hierdoor in een vruchtbare en motiverende stroom. Het was een heerlijke tijd zo met elkaar te werken.

Anne Machiel,

Middelburg 9-9'95.

EERSTE BEDRIJF.

(Aan het hof van graaf Gessler, vergaderzaal met grote tafel waaraan de edelen zitten, soldaten met vaandels, bedienende, heraut, schrijver, bedelaar en dragers).

(De edelen aan tafel gezeten, zijn in een geanimeerd gesprek).
(Er klinkt hoorngeschal, Gessler komt binnen; de edelen staan op).

Bedelaar: Een aalmoes heer, een aalmoes heer !

Gessler: Zwijg lamelending! (schopt de bedelaar en gaat zitten) Ik heb jullie uitgenodigd, omdat ik het vermoeden heb, dat er een opstand dreigt onder het Zwitserse volk. Wie van jullie kan mij raad verschaffen, wat staat ons hier te doen?

1e edele: (die van twee walletjes wil eten) Edele heer, dat hebt U heel goed gezien. Ook ik heb al heel lang het vermoeden, dat er een aantal verzetsstrijders bezig zijn zich aaneen te sluiten.

2e edele: Het komt mij voor heer Gessler dat U hier met harde hand moet ingrijpen! Alleen dan kunt U het volk onder de duim houden.

(Er ontstaat gemompel onder de edelen, de soldaten knikken goedkeurend)

Gessler: (Staat op. het wordt stil) Ik ben blij van U te vernemen, dat U ook inziet dat er iets moet gebeuren. Ik zal het volk mijn harde hand laten voelen, zonder dat ik er zelf hoef bij te zijn (grinnikt). Op het marktplein laat ik een staak in de grond planten, daarop zet ik mijn hoed. (Gessler houdt even in. De edelen zien hem verbaasd aan) En iedere burger van Altdorf zal buigen voor die hoed van mij! (Bulderend gelach, edelen lachen gemaakt mee) En wie weigert te buigen voor mijn hoed, die belandt in het gevang tot ik hem er weer uit laat halen. (Eén edelman lacht; Gessler niet, de edele verstomt)

1e edele: Ik zorg voor een staak edele heer. (Wenkt de bedienende) Zorg, dat er voor de noen een staak van zes ellen lengte op het marktplein staat.

3e edele: Ik hoor dikwijls de naam van de gemzenjager Willem Tell noemen heer. Hij is een befaamd schutter en voor de duivel niet bang.

Gessler: Voor mijn hoed zal hij buigen, dat zweer ik jullie.

4e edele: Waarom lokken wij Willem Tell niet in de stad door een schuttersfeest te houden. De man schiet zuiverder dan Amor en zal dat wis en zeker aan iedereen willen tonen.

Gessler: Geen slecht plan. Men schrijve een schuttersfeest uit en late het langs omwegen ook Tell ter ore komen.

5e edele: En wat heer Gessler zal er met Tell gebeuren als hij niet voor uw hoed buigt?

- Gessler: Heb ik niet gezegd 'in het gevang'?
- 1e edele: Maar dan wel in de diepste kerker. Die gemzenjager moet weten hoe de ratten stinken.
- Gessler: Wacht.....daar valt mij nog iets beters in.....
Schrijver!
- Schrijver: Wat is er van uw dienst heer. (buigt nederig)
- Gessler: Neem je pen man en schrijf op.....
'Iedere burger van Altdorf, zal buigen voor des rijksvoogds hoed. Wie niet gehoorzaamt aan dit bevel, zal voor onbepaalde tijd in het gevang worden geworpen. Rijksvoogd Gessler'.
- Schrijver: Het is gereed heer.
- Gessler: Heraut neem dit bevel en kondig het af aan alle hoeken en straten. Laat nog eens horen; het kan niet vaak genoeg gezegd worden.
- Heraut: De rijksvoogd van Uri en Schwyz maakt u het volgende kenbaar: 'Iedere burger van Altdorf, zal buigen voor des Rijksvoogds hoed. Wie niet gehoorzaamt aan dit bevel, zal voor onbepaalde tijd in het gevang worden geworpen. Rijksvoogd Gessler'.
- Gessler: En dat zal niet het enige zijn. Die trotse Altdorfenaren zullen weten wie hun heer een meester is. Zorg dat er voldoende mannen, vrouwen, grijsaards en kinderen bijeen worden gebracht, die beginnen met het bouwen van hun eigen kerkers. (lacht) Daarna zal er volop plaats zijn voor raddraaiers en op-roerkraaiers..... Mijne heren, ik ben duidelijk genoeg geweest en vertrouw op uw onvoorwaardelijk steun! Zorg dat Tell naar Altdorf wordt gelokt. (verdwijnt; de edelen gaan haastig staan en vertrekken al keuvelend op twee na)
- 1e edele: Wat sta je daar mijn beste en kijk je peinzend voor je uit. Kom zeg op, wat schort eraan.
- 6e edele: Ach heer, ik heb met Tell te doen. Hij is niet alleen een kundig gemzenjager, maar ook nog een behulpzaam en edel mens. Redde hij niet onlangs nog een kleine boerenfamilie uit het lawinegevaar? En wie heeft niet gehoord van zijn onverschrokken moed die hij aan de dag legt als hij in een vliegende storm een vissersboot over het meer moet sturen.
- 1e edele: Heer, wat is het U waard als ik..... zo geheel terloops er voor zorg.... dat Tell weet dat men hem een valstrik heeft gespannen? Toevallig vertrek ik morgen naar het Schächen dal. Wel heer..?
- 6e edele: Het is mij wel... wat....waard....
- 1e edele: Hoeveel goudstukken heer?
- 6e edele: Nu.. laat ik zeggen: twee...
- 1e edele: Kom, kom heer, dat is de reis niet waard.
- 6e edele: Nu vooruit; vier dan.
- 1e edele: Wel heer, het gaat de edelen van heer Gessler niet voor de wind. Hij is gul in het onderdrukken, maar zijn getrouwen hebben het maar magertjes.
- 6e edele: Heer u dwingt me..... zes goudstukken....
- 1e edele: (fel) Ach wat heer, ik ga nog voor geen negen!
- 6e edele: (zuchtend) Tien dan!
- 1e edele: Top! (houdt zijn hand op) Ah, pas op...
- Gessler: Draggers. Draggers!! Zo, breng mij naar het markt plein om te zien of mijn hoed op die staak past.

Mars ! Wie niet buigt moet boeten ! (valt bijna van de draagstoel; neemt zijn zweep en slaat naar ze, ze duiken ineem) Uilskuikens, stommelingen, snorre-poetsers ! Ik loop wel zelf naar de markt, voor dat ik mijn nek breek. Salut ! (De dragers zitten verdwaasd op de grond.)

- 1e drager: Wat een heethoofd. Ik zwikte door mijn voet...
2e drager: Dat is mooi geregeld. Houen zo. Pak je kaarten broer en deel uit. (Ze lachen en delen.)
3e drager: Wat een miserabele kaarten deel jij uit vriend.
4e drager: Wat jij hebt, heb ik niet. Spelen maar !

(Doek dicht)

TWEEDE BEDRIJF.

Verteller: Enkele weken nadat Gessler zijn hoed op de staak heeft laten zetten is het schuttersfeest in Altdorff, waar ook Willem Tell verschijnt en Gessler, de tiran.

(Op het marktplein van Altdorff. Het schuttersfeest is in volle gang. Er is een kleine markt. De staak met de hoed staat midden-voor op het marktplein. Enkelen buigen, anderen lopen er met een boog om heen. Twee soldaten staan terzijde op wacht. Het is een drukte van jewelste. Muziek. Er wordt geschoten met de kruisboog. Twee kwajongens stelen een sinaasappel uit een mand.)

Koopvrouw: Kwajongens! Houdt de dief! Houdt de dief!
(Een bijziend en doof oud vrouwtje scharrelt met haar stok recht over de markt. Ziet paal en hoed niet en buigt niet.)

6e edele: Mevrouw, mevrouw ! Past U toch op. Och mensen, zie toch, ze merkt niet wat ze doet.....(Het volk kijkt verschrikt toe en roept vergeefs.)

1e sold.: Hé daar.

2e sold.: Hé daar! (Ze pakken het vrouwtje vast)

1e sold.: Weet U niet dat U moet buigen voor Gesslers hoed?

Vrouwtje: Wat zegt U heer !

2e sold.: Weet U niet dat U moet buigen voor Gesslers hoed!

Vrouwtje: Ik zie geen hoed heer, mijn ogen zijn heel slecht!

1e sold.: En uw oren ook.

Vrouwtje: Wat zegt U heer!

2e sold.: En uw oren ook!

Vrouwtje: Ja heer, ik hoor heel slecht!

1e sold.: (wanhopig) Vooruit mee in het gevang. (Ze slepen haar mee, op de voet gevolgd door een woedende menigte. Willem Tell, met zijn zoontje Walther, verschijnt)

Tell: Wat is hier aan de hand?

1e Vrouw: Ach, dierbare Willem Tell, Gessler heeft weer iets bedacht om ons het leven zuur te maken. Op die staak daar, is zijn hoed gestoken en elke burger van Altdorff wordt geacht die hoed te groeten.

Tell: Dwaze dwingelandij! En wat nu....

2e vrouw: Juist voerden de soldaten van Gessler de oude vrouw Muckli weg, omdat ze voor de hoed niet heeft gebogen.

Tell: Dat is tenminste dapperheid. Buig nooit voor een onderdrukker.

1e vrouw: Nee Tell, ze is stokdoof en stekeblind en kon die hoed niet eens zien. Het is toch een grof schandaal dat arme oude mens in zo'n stinkende kerker te werpen.

Walther: (Heeft al enige malen geprobeerd door schoppen en schudden de hoed van de paal te krijgen) Vader, vader !

Tell: Wat is er jongen

Walther: Die vermaledijde hoed kleeft aan die paal. Schiet hem er eens af ...

Tell: Graag m'n jongen. Zo'n hoed verdient niet beter.

Koopman: Pas op Tell, eerst buigen vóór je schiet. (Het volk lacht. Tell richt zijn pijl.)

6e edele: Heer Tell. U speelt met uw leven. Laat U niet door overmoed tot iets verleiden, wat U later zult berouwen.

Tell: Ik dank U heer voor uw bekommernis om mijn lot. Angst is mij vreemd en voor een hoed ben ik in het geheel niet bevreesd.

6e edele: Ik smeed U heer. Gessler zal het gevang voor U niet goed genoeg vinden. U brengt uw leven in gevaar.

Tell: Kom edele heer, zo'n vaart zal het wel niet lopen. Ik schiet niet op de vent, maar slechts op zijn hoed. Wie zet er nu ook een hoed op een paal. Hop! Laat die veren nog eens vliegen (Schiet en raakt de hoed en raapt hem op. Het volk juicht. Walther pakt zijn vader de hoed af.)

Walther: (Met hoed.) Hij is te groot vader!

Tell: (Lachend.) Ja jongen, die hoed is voor iemand met groot hoofd en een klein hart.

1e sold.: U hebt niet gebogen heer, voor de hoed van de Rijksvoogd.

Tell: Jawel hoor, toen ik hem opraapte. (Gelach.)

2e sold.: U hebt niet gebogen zoals het hoort.

1e sold.: Hebt U de aankondiging bij het raadhuis niet gelezen?

Tell: Beste man, ik kom hier voor het schuttersfeest en niet om te lezen.

2e sold.: Ons de gek aan steken hè! Meekomen!

1e sold.: Gessler komt vanmiddag nog in het dorp. Vertel hem je mooie verhaaltjes maar. Vooruit mee! (Walther blijft achter. Het volk dringt zich om de soldaten heen en roept.)

Volk: Laat hem los! Laat hem los! (Gessler komt op Met enkele edelen. Het wordt doodstil.)

Gessler: Wat is hier aan de hand?

1e sold.: Deze hier heer, heeft niet gebogen voor uw hoed.

2e sold.: En hij schoot hem van de staak heer!

Gessler: Aha en wie is deze voortreffelijke schutter? Spreek man, wat is je naam!

Tell: Willem Tell heer. (Walther gaat bij zijn vader staan.)

Gessler: Dacht ik het niet. De beste Gemzenjager van Schwyz kan een hoed van een staak schieten. Nu beste Tell, als jij niet wilt buigen voor mijn hoed dan kost je dat je kop. (Ontsteltenis bij het volk.) Maar kom aan, ik ben de beroerdste niet. Is dat je zoon, die daar bij je staat?

Tell: Ja heer.

Gessler: Als jij een hoed van een staak kunt schieten Tell, kun je vast en zeker ook een appel van het hoofd van je zoon-tje schieten.

Tell: Heer! Maar dat is wreed. Dan ben ik veroordeeld de moordenaar van mijn eigen kind te worden.

Gessler: Beste Tell kies wat je wilt. Of ik laat je binnen een week onthoofden of je hebt nog één kans je leven te redden voor jou en de jouwen.

Tell: Maar Heer, ik weet zeker dat ik zal missen als ik Walthers ogen zie.

Gessler: Dan draait hij zich maar om....

Walther: Vader, ik ben niet bevreesd. Je zult niet missen, toe houd goede moed.

Tell: Walther, jij hebt meer moed dan je vader..., jij durft te wachten op het noodlot, maar ik moet het voltrekken en die vervloekte pijl afschieten..... God sta mij bij.

Gessler: En Tell, wat is je keus ?

Tell: Ik waag het schot, maar....

Gessler: Wat 'maar' Tell ?

Tell: O niets Heer... ik twijfelde kort, maar dat is nu voorbij. Ik ben bereid.

Gessler: Je krijgt maar één kans Tell. Eén schot mag je wagen. Eén schot op leven en dood. Soldaat ! Breng dat kind naar gindse boom. Welnu Willem Tell, wij zullen met vreugde zien hoe de hoedenschutter ook appels kan schieten. (lacht) (Tell maakt zich gereed, krijgt een appel van de koopvrouw.)

Koopvrouw: O wat vreselijk Tell, dat ik je deze appel moet reiken. Ik voel mij als een Judas, die de verraderskus moet geven. (Barst in snikken uit.) (Tell troost haar zwiingend. Hij legt de appel klaar en neemt afstand, richt en raakt)

Volk: Een meesterstuk, een wonder, bravo !!! (Walther danst en eet de halve appel.)

Koopman: Vanaf morgen verkoop ik geen vis meer, maar appels Tell. Die appel wordt een geluksappel; let op mijn woorden kerel. (Gessler dringt zich tussen Tell en de koopman.)

Gessler: Je hebt je leven gered Tell, maar zeg mij, ik had je toch gezegd dat je maar één schot mocht wagen. Waarom heb je dan toch nog een tweede pijl bij je gestoken.

Tell: Ach Heer, ik deed dat gewoonte getrouw. Als gemzenjager houdt ik direct een tweede pijl gereed.

Gessler: Ik geloof je niet Tell. Vrees niet en spreek de waarheid. Ik heb je gezegd dat je leven veilig is. Spreek op !

Tell: Heer, had ik mijn kind getroffen en dus de appel gemist, dan was de tweede pijl voor U geweest. En ik zweer U, die had wis en zeker doel getroffen! (Gemompel onder 't volk.)

Gessler: Wat ! Jij vermetel heerschapp. Je mag van geluk spreken dat ik je je leven heb laten behouden. Dat weerhoudt mij er echter niet van jou voor deze drieste uitspraak op te sluiten. Soldaten ! Grijp hem en neem hem mee ! Vanavond nog varen we over het meer naar mijn slot in Küssnacht.

(Tell wordt afgevoerd en kijkt nog één keer om naar het volk en Walther en knikt ze bemoedigend toe).

Koopman: Houd goede moed Tell ! (Allen kijken of Gessler en de zijnen echt verdwenen zijn. De koopman wenkt de anderen bijeen)

1e burger: Nu komt het er op aan ons niet te laten verleiden tot een overhaast besluit. Bewaar allemaal je kalmte. Alleen dan kunnen we het juk van de onderdrukker afwerpen.

6e Edele: Goed gesproken, alleen met moed, trouw en geduld kunnen we ons de vrijheid verwerven.

2e burger: Kom Walther, ga met mij mee. Vanavond breng ik je nog terug bij je moeder in het Schächendal.

Walther: Denkt U dat vader weer vrij komt heer?

2e burger: Zeker jongen! en als het hem niet zelf lukt, dan gaan we hem halen.

3e burger: Voor de vrijheid ... (Allen kijken om).

Allen: (Op gedempte toon) Voor de vrijheid !

(Doek dicht)

DERDE BEDRIJF.

(In de gevangenis. De deur gaat piepend open en Tell wordt naar binnen geduwd).

1e Soldaat: Zo Tell, een riant onderkomen heb je hier vergeleken met de Kerkers in Gesslers slot.

2e Soldaat: Zo is het, een riant onderkomen. En je hebt nog lekker een beetje aanspraak aan dat oude mens daar.

1e Soldaat: Salut.

2e Soldaat: Salut.

Tell: (Kijkt rond en laat zijn ogen aan de duisternis wennen) Hé, vrouw Muckli.... Wat bent U hard achteruit gegaan, sinds ik U de laatste keer heb gezien. Men vertelde mij in het dorp dat U sinds kort 'stokdoof en stekeblind' bent. Ach.. U verstaat me natuurlijk toch niet.

Vr. Muckli: (zachtjes) Ik versta je heel goed beste Willem.

Tell: (stomverbaasd; ze legt haar vinger op de lippen) Maar hoe kan dat nu. Zo bent U doof en zo verstaat U mij. Straks vertelt U mij ook nog dat U mij net zo goed kunt zien als een jaar geleden.

Vr. Muckli: Klopt, wilde ik je ook net vertellen... (grinnikt). Zie je, sinds Gessler het zo op ons Altdorffnaren voorzien heeft, heb ik besloten maar doof en bijziend te worden.

Tell: Zelfs iedereen in het dorp gelooft U vrouw Muckli.

Vr. Muckli: Ja, ja ik weet het. En beste Willem, je hóort nog eens wat als je doof bent. Er zijn er al heel wat, die elkaar wat toevertrouwen als ik er bij sta, omdat ze denken dat ik er geen snars van kan horen. Wist je beste Willem, dat niet iedereen in het dorp te vertrouwen is. Er komt hier regelmatig een heerschap met zo'n brede hoed en een pauweveer. Die is niet te

- vertrouwen. Hij maakt gemene zaak met de bakker.
- Tell: Verdraaid, dan hoop ik dat niemand vanavond zijn mond voorbij praat!
- Vr. Muckli: Hoezo Willem? (Tell kijkt haar argwanend aan.)
Oh, mij kun je alles vertellen, ik ben stokdoof!
- Tell: (lacht) Oh ja, dat was ik al bijna vergeten. Ik hoop dat er vanavond nog een koerier verschijnt aan het venster, dan kan ik hem waarschuwen. De bakker moet maar eens een nacht in de oven doorbrengen.
- Koerier :Psst! Zijn de soldaten in de buurt?
- Tell: (springt op) Ik kijk even.... Nee alles in orde. Spreek op, wat heb je te melden.
- Koerier :Bij de smederij hebben we genoeg wapens verzameld, om iedere strijdvaardige in Altdorff van een wapen te voorzien. Als het moet breekt vanavond in heel Uri en Schwyz de opstand uit. (Voetstappen)
- Tell: Pas op!
- 1e Sold.: (kijkt naar binnen) Alles in orde.
- 2e Sold.: Ja, alles in orde!
- Tell: Hallo, ben je er nog...
- Koerier :Daar ben ik weer. Luister. Vlak nadat je bent afgevaren met Gessler, worden de soldaten aan de wal overmeesterd. Er liggen drie vissers boten klaar om de schuit van jullie te enteren. Dan ontsteken we de vuren.
- Tell: Dat is een mooi plan, maar....'Haastige spoed is zelden goed'. Wacht liever of het mij lukt onderweg te ontsnappen. Er is slecht weer op komst en Gessler is als de dood voor het meer. Wellicht ligt daar mijn kans.
- Vr.Muckli: De bakker....
- Tell: Oh ja, voor ik het vergeet. De bakker spant samen met de heren uit Küssnacht. Zorg er voor dat hij vannacht in z'n eigen oven wordt opgesloten, maar stook het niet te heet.
- Koerier :Hoe ben je daar achter gekomen?
- Tell: Ik niet. Vrouw Muckli...
- Koerier :Zit die daar dan bij je?
- Tell: Ja, in levende lijve.
- Koerier :Maar hoe weet zij nu dat de bakker niet te vertrouwen is, ze is stokdoof en bijkans stekeblind?
- Tell: De wonderen zijn de wereld nog niet uit.(voetstappen) Pas op!
- 1e Sold.: Hij zit er nog.
- 2e Sold.: Ja, hij zit er nog en zij ook.
- 1e Sold.: Ho, ho, die loopt zo snel niet weg, ze ziet bijna niets meer.
- 2e Sold.: Nee, helemaal niets meer*(ze verwijderen zich)
- Vr.Muckli:Ik voel me niet goed Willem. Oooh.....
- Tell: Vrouw Muckli, vrouw Muckli !
Hé, wachters.....WACHTERS ! (gestommel)
- 1e Sold.: Wat is er aan de hand...
- 2e Sold.: Ja, wat is er aan de hand?
- Tell: Vrouw Muckli is onwel geworden, haal een dokter!
- 1e Sold.: Ach man, maak je niet druk, dat gaat vanzelf weer over.

2e Sold.: Ja hoor, dat gaat vanzelf weer over.
Tell: Man schiet op en haal een dokter. (pakt ze bij hun lurven en duwt ze naar de deur) Vooruit! Misschien ligt ze wel op sterven. Maak voort! (De soldaten rennen weg en laten de deur openstaan)
Vrouw Muckli....Ach arm mens, de vochtige koude in dit stinkende hok is je noodlottig geworden. Ik hoop toch niet dat je hier onder mijn handen sterft.
Vr.Muckli:(slaat de ogen op) Zijn ze weg Willem?
Tell: (verbouwereerd) Wat ... wat ... Mankeert U heus niets?...de deur staat nog open...
Vr.Muckli:(staat op en loopt naar de deur) Dag beste Willem. ik geloof dat ik maar weer eens ga. (loopt snel weg, een verbaasde Willem Tell achterlatend)
Tell: Die vrouw is slimmer dan alle verzetsstrijders van Uri en Schwyz tesamen. Maar Tell, wat let je, de deur staat open. (springt op) Vlug er vandoor.....
1e Sold.: Héé... waar ga jij naar toe Tell.
2e Sold.: Jaaa Tell, wáár...
Dokter: Is de patiënt ?
1e Sold.: (kijkt rond) Wel alle donders! Gevlogen...
2e Sold.: Tsja....gevlogen.
Tell.: Ja, ik wou ook net gaan kijken waar ze bleef.
1e Sold.: Jullie hebben ons er in laten lopen !
2e Sold.: Ja, júllie...(Tell schudt zijn hoofd)
1e Sold.: Hou je mond zeurkous !
2e Sold.: Hûh....
1e Sold.: Waarom heb jij die deur niet achter je dicht gedaan sukkel. Dat komt je duur te staan.
2e Sold.: Maar jij ging er het laatste uit....
1e Sold.: Oh...? Nou en, wat zou dat ...
Tell: Dat ziet er niet te best voor jullie beiden uit. Wie is de hoogste in rang ?
1e Sold.: Ik natuurlijk.
Dokter: Dat kost je je rang beste kerel en mij ook nog eens voor niets laten komen: dat kost je een zilverstuk.
1e Sold.: (bedenkt zich) Hmm...U hebt gelijk ..., dit ziet er niet erg best uit voor ons.
2e Sold.: Nee...(1e Sold. dreigt naar hem; hij zwijgt verder)
Tell: Weet je wat, haal voor mij een lekker maal in de herberg en ik zwijg als het graf.
Dokter: Geef mij m'n zilverstuk en ik zal niemand vertellen dat jullie nog niet eens op een arme, oude, dove en bijziende vrouw kunnen passen. (zich wendend tot Tell) Het is ook niet gemakkelijk hè, om soldaat van Gessler te zijn. (knipoogt) Laatst hebben ze er nog één onthoofd omdat hij een jachtvalk had laten ontsnappen: vogeltje weg? Kop er af. (maakt gebaar)
Soldaten: Oh..Oh..
Dokter: M'n zilverstuk en ik ga...
1e Sold.: Hier ... alstublieft en zegt U niets tegen Gessler.
Dokter: Ik zwijg als het graf. Gegroet.
1e Sold.: Vooruit jij, naar de herberg en haal een maaltijd.
2e Sold.: Ja, ja ... ik ga al ... en ik haal een maaltijd.
1e Sold.: Schiet op man (loopt achter de tweede soldaat aan).

Tell: Zeg doe de deur even dicht, ik zit hier anders zo op de tocht...
1e Sold.: Loop naar de pomp!
Tell: Nu je het zegt. Een lekker glas wijn zou me smaken.

(doek dicht)

VIERDE BEDRIJF.

(Aan het meer. Op de oever staat het volk. Op de achtergrond is de wind af en toe al te horen. Gessler en zijn soldaten voeren Tell gevankelijk mee)

1e Burger: Als m'n likdoorns me niet bedriegen is, er vanavond zwaar weer op komst.

2e Burger: Wat je zegt man. De koeien liepen te bokken op de alm. (gegrinnik)

3e Burger: Kijk nou wie daar aan komt....

Volk: Vrouw Muckli. Nee maar. Hoe kan dat nu?

4e Burger: Nú al weer op vrije voeten?

Vr. Muckli: Op vrijers voeten? Nee, nee, daar ben ik te oud voor.

4e Burger: Nee! Op vrije voeten!

Vr. Muckli: Oooh... Ja, ja ik dacht bij mezelf: "Hier moet een mens niet te lang blijven." Nou en ze hadden de deur voor me open laten staan, dus ben ik maar meteen gegaan.

1e Burger: Hoe is het mogelijk!

2e Burger: Pas maar op, dat ze U niet zien als ze hier straks langs komen.

3e Burger: We verstoppen je wel. Pas op! Daar komen ze al!

1e Sold.: Aan de kant! Maak plaats!

Volk: Ja, ja... Op het meer heb je alle ruimte.... Al zin in een tochtje? 't Wordt heerlijk weer.... Je hoeft niet te roeien, er staat een lekker windje.

2e Sold.: Hou je mond man, anders mag je ook mee.

Volk: Dat wordt een volle bak!

(Het wordt heel langzaam donker. De soldaten gaan met Tell aan boord en binden hem aan de mast.)

Bindt hem goed vast anders slaat hij nog overboord. (Gessler verschijnt met de schipper)

Schipper: Zwaar weer op komst heer!

Gessler: Hm. Dat zint me niet. Maar we zullen wel moeten. Vooruit aan boord. (De schipper duwt af)

2e Sold.: Grote goedheid, wat een golven...

1e Sold.: Ik zit... liever ... oh... op een paard...

(Het volk verdwijnt. De wind neemt toe en fluit in de mast. Het schip verdwijnt en keert terug. Het is nu donker geworden)

Schipper: Ik hou het niet meer heer! Laat Tell het roer nemen. Er is geen kundiger stuurman dan hij.

Gessler: (Angstig) Maak hem los en vlug. Vooruit Tell, neem het roer en zorg dat we niet met man en muis vergaan!

- Tell: Zoals U wilt heer Gessler! (Het schip verdwijnt nu aan de andere zijde, de storm loeit. Daarna keert het terug. De 1e soldaat roept.)
- 1e Sold.: Pas op! Pas op kerel, je vaart ons te pletter op die rots! (Er is een licht wat oplicht en verdwijnt, van de helpers van Tell op de wal. Het schip verschijnt weer en gaat rakelings langs de rots)
- Tell: Alleen in de luwte kunnen we hier de bocht in het meer nemen. Ik stuur precies langs die rots; maak je geen zorgen! (Tell springt er uit, de boot dobbert verder)
- Gessler: Hé ! Duivelse kerel, wat doe je nou!
- Tell: Behouden vaart en hier nog een afscheidsgroet van het Vrije Uri! (Tell krijgt een boog aangereikt en schiet)
- Gessler: Ai ! Mijn borst!...
- Tell: Ik heb het U gezegd: "De tweede pijl is voor U!" (Gessler wankelt en zakt ineen)
- 1e Sold.: Grijp dat roer man!
- Schipper: Maar ... hij...
- 2e Sold.: Dat roer !!! We slaan om ! (Het schip schommelt gevaarlijk. De schipper grijpt het roer en de boot vaart verder. Tell staat met zijn helpers op de rots)
- 1e Helper: Die rat is er geweest!
- Tell: Zwijg! Ieder die sterven moet heeft zijn eigen lot. Veroordeel dat niet. Maar één ding is zeker aan deze dood hangt onze vrijheid.

(Doek dicht)

VIJFDE BEDRIJF.

Verteller: Na de dood van Gessler manen Tell en de zijnen het volk tot kalmte. De gealarmeerde legers van de Habsburgse koning trekken het land binnen, maar vinden het volk in alle rust. Als de legers zich hebben teruggetrokken, breekt in het kanton Uri de opstand uit, die leidt tot hun uiteindelijke vrijmaking. In Altdorff vindt een groot feest plaats, waarvan wij nog even kunnen meegenieten.

(Doek open)

(Muziek. Gestoken in kleurige kledij, wordt er gedanst. De staak is er nog en aan weerszijden hangen vlaggetjes naar beneden. De dans wordt beëindigd.)

- Koopman: Zo beste Tell, wat heb ik je gezegd: "Die appel wordt een geluksappel!"
- Tell: Je had gelijk beste man, wie had ooit kunnen vermoeden, dat zo'n wrede opdracht het begin zou inluiden van onze bevrijding.
- * Koopman: En Tell, mag ik je een visje geven. (Geeft Tell een appel.)

Tell: Vreemde vis verkoop jij...

Koopman: Beloofd, is beloofd. Na dat prachtige schot ben ik appels gaan verkopen.

Tell: En wie verkoopt er nou de vis?

Koopvrouw: Ik

Koopman: 't Is één huishouden Tell, want een week geleden zijn we getrouwd.

Tell: Proficiat! Koopmán en koopvróuw !

3e Burger: Zo bakker, hoe is het ermee?

Bakker: Oh goed hoor.

3e Burger: Jammer dat je er niet bij kon zijn toen we Tell begeleidden naar Küssnacht. Waar zat je eigenlijk, we hebben nog naar je gezocht.

Bakker: Ik .. eh... ik .. eh, was in slaap gevallen, eh.. nee, gestruikeld bij de oven en toen ik weer bij kwam, toen eh...

2e Burger: Toen lag je in de oven ! (Gelach)

Bakker: Eh... eh, ja... Hoe weet jij dat nou?

2e Burger: Oh, dat dacht ik maar. En... hoe ben je er weer uitgekomen?

Bakker: Dat kon niet, want de deur zat op slot.

2e Burger: Op slot? Hoe kan dat nou? En hoe lang heb je er in gezeten...

Bakker: De hele nacht. Opeens ging de deur open en ik weet niet door wie.

Vr Muckli: Door mij..... Ik wist dat je er in zat.

Koopman: Hoe wist U dat nou?

Vr. Muckli: Van jou... (Wijst op de koopman)

Koopman: Oh ja, dat is waar ook.

Bakker: Heb jij me dat geleverd?

Koopman: Ja. De smid en ik hebben je een handje geholpen om er in te komen. En, was het er lekker warm?

Bakker: Dat zal ik je betaald zetten.

Koopman: (Maakt zich breed) Zo vriend en wie zal je daar bij helpen? Zeker die verrader met zijn pluimhoed.

Bakker: (Geschrokken) Eh.. die ken ik niet...

Koopman: Die ken je wel!

Bakker: Wie heeft je dat verteld!

Vr. Muckli: Ik. Als je doof bent dan hoor je nog eens wat, weet je. Toen ik een brood kwam halen stond je met dat heerschap te smoezen over een 'op handen zijnde opstand', is het niet?

Bakker: (Schreeuwend) Hoe kun jij dat nou horen, je bent stokdoof, dat weet iedereen. Dus wat je zegt, is van a tot z gelogen!

Vr. Mukli: Je hoeft niet zo te schreeuwen hoor, ik versta je ook wel als je zachtjes praat.

1e Burger: Hee, hoor dat nou, Vrouw Muckli kan weer horen.

Volk: Hee, ze hoort weer, ze hoort weer ... !

Vr. Muckli: En dat is altijd al zo geweest. En ik zie ook nog uitstekend.

Tell: Ja beste mensen, ze spreekt de waarheid. Ze heeft me haar geheim al prijs gegeven toen we samen in het cachot zaten.

3e Burger: Wel alle donders nog an toe! Dus je hebt ons gewoon voor de gek gehouden beste Vrouw Muckli?

Vr.Muckli: Ja jullie, maar Gessler en de zijnen ook. Zo kon ik overall ongestoord rondlopen en m'n oren en ogen wijd open houden. En dat is ons goed van pas gekomen.

Tell: Zij was het die me waarschuwde voor de bakker. (De bakker wil er stiekem tussen uit knippen)

Koopman: Hé ventje, hier blijven en niet stiekem weglopen. We zullen je zo lang even vastzetten. (Wordt in de schandpaal vastgezet.)

2eBurger: Welbeschouwd hebben we het aan Vrouw Muckli te danken, dat de bakker ons niet op het laatste moment heeft verraden.

Tell: Ja en nadien hebben we hem zorgvuldig in de gaten gehouden, evenals zijn vriendje met de pluimhoed.

6e Edele: Waarlijk, beste vrienden, Tell heeft ons door zijn moedig voorbeeld gesterkt. Door hem konden we met onze bevrijding beginnen. Lang leve Willem Tell!!

Volk: Hoera, hoera, hoera !!! Lang leve Willem Tell !

Tell: Als jullie mij dan willen bedanken, bedank dan ook Vrouw Muckli: De slimste spion van het dorp.

Koopman: Lang leve Vrouw Muckli!!

Volk: Hoera, hoera, hoera !!! Lang leve Vrouw Muckli !

LIED:

Zie toch hoe nu de zon verrijst, Ralla-i-dou-(di) (2x)
Gloeien d'alpen wonderschoon, Ralla-i-dou-di-ho !
Holdi-ri-di-a. Holdi-ri-di-a, hol-di-(ri)-a (2x).

Heel ons land is een pronkjuweel, etc.
Aan Gods hand lijk een edelsteen, etc.

Geef m' je hand en dans met mij, etc.
Kom er bij en sluit de rij, etc.

(Met instrumenten verder tot de dans ten einde is.)

Holdiridi

Zwitserse Jodel

1 D'en bas, j'ai vou - lu mon - ter, Ral - la - i - dou - di, mi - la - i - dou.
2 En pas - sant sur le lac bleu. " " " " " " " " " " " "

Jusqu' au Ri - ghi sans sou - liers, Ral - la - i - dou, di, ho!
j'ai vu des pois - sons joy - eux. " " " " " " " " " " " "

Hol - di - ri - di - a, Hol - di - ri - di - a hol - di - ri - a.
Hol - di - ri - di - a, hol - di - ri - di - a, hol - di - a.

(Doek dicht)